

Hoe meet je de kwaliteit van een controlerend accountant? Tegelijk met nieuwe wetsvoorstellen van minister Hoekstra leggen de kwartiermakers Toekomst Accountancysector hun audit quality indicators ter consultatie voor. Gaan die AQI's straks helpen?

TEKST MARC SCHWEPPE BEELD

Gaan kwaliteits-indicatoren helpen?

9 juli, de laatste dag voor het zomerreces. Het kabinet is demissionair en het accountancydossier geldt als controversieel. Toch geeft minister Wopke Hoekstra van Financiën het beroep nog even huiswerk voor de vakantie mee. Hij publiceert een voorstel voor de Wet toekomst accountancysector, dat tot 16 september ter consultatie ligt. Daarin onder meer een verplichting voor meer accountantskantoren om een raad van commissarissen in te stellen, met meer bevoegdheden. Verder krijgt de NBA een bevoegdheid om een accountant toe te wijzen, als het een organisatie van openbaar belang (oob) zelf niet lukt om een accountant te vinden. De AFM krijgt een zwaardere rol in het stelsel van toezicht op het beroep en moet straks ook in de praktijk toezicht houden op niet-oob-accountantsorganisaties. Ook de *audit quality indicators* (AQI's) zijn onderdeel van het wetsvoorstel. De beide kwartiermakers Toekomst Accountancysector, Marlies de Vries en Chris Fonteijn, presenteren zelf daags ervoor hun eigen consultatiedocument, waarin tien indicatoren voor de controlekwaliteit worden benoemd. De kwaliteit van een jaarrekeningcontrole is momenteel onvoldoende inzichtelijk, zo stellen zij.

Na stevig voorwerk door enkele werkgroepen van accountants, gebruikers en toezichthouders hebben de kwartiermakers tien kwaliteitsindicatoren vastgesteld. Die moeten de gebruiker van de jaarrekening nader inzicht geven in factoren die van invloed zijn op de kwaliteit van de (wettelijke) jaarrekeningcontrole. De voorgestelde indicatoren hebben onder meer betrekking op cultuur, de aandacht voor fraude, innovatiebereidheid en het kwaliteitsbeheersingssysteem. Volgens minister Hoekstra moet van het invoeren van de AQI's "op zichzelf geen kwaliteitsverhogend effect" worden verwacht. "Maar data dragen wel bij aan het voeren van een goede discussie en het nemen van gefundeerde beslissingen." De NBA moet de kwaliteitsindicatoren periodiek evalueren en daarvan verslag doen aan de minister. Accountantsorganisaties moeten bovendien aan de NBA rapporteren op basis van de indicatoren.

Hobbels

In het FD van 13 juli benadrukken De Vries en Fonteijn nog eens de urgentie van kwaliteitsverbetering binnen het accountantsberoep. Daar wordt zeker aan gewerkt, erkennen ze, maar de sector is er nog niet. "We blijven optimistisch en er is ook wel echt vooruitgang.

Tegelijkertijd zijn er ook nog een hoop hobbels”, aldus Fonteijn. De kwartiermakers spreken van “weerbarstige prikkels”, als het gaat om cultuurverandering. “Cultuurkwesties zijn taai”, stelt Fonteijn in het FD.

De FD-editie van 13 juli voelt sowieso als een accountancy-special. “Alweer anderhalf jaar geleden constateerde de Commissie Toekomst Accountancysector (CTA) dat de hele keten van bedrijven die jaarcijfers opstellen, accountants die controleren en gebruikers van die goedgekeurde cijfers, een deel van de oplossing moest vormen”, schrijft de krant in het redactioneel commentaar. “Dat er overduidelijk een zwakste schakel is, mag nu toch wel weer eens duidelijk gezegd zijn.”

Ook hoogleraar accountancy Marcel Pheijffer doet via zijn expertcolumn in dezelfde krant een duit in het zakje. De conclusies van de kwartiermakers zijn *bull's eye* wat hem betreft: “De accountancysector heeft duidelijk nog een weg te gaan.” Een daadkrachtige minister, een stevige toezichthouder, de kwartiermakers en critici zoals de columnist zelf, zijn “een *conditio sine qua non*. Nu en in de toekomst”, zo stelt Pheijffer. “Dat is nu eenmaal het gevolg van een verkeerde setting: een wettelijke taak binnen een (te) commerciële omgeving.”

‘De VEB vreest voor sturing van controles op AQI-uitkomsten.’

KWALITEITSINDICATOREN

De kwartiermakers Toekomst Accountancysector presenteerden op 8 juli 2021 hun consultatiedocument, met daarin tien *audit quality indicators* (AQI's):

1. betrokkenheid externe accountant
2. fouten in de jaarrekening
3. fraude en continuïteit
4. kwaliteitsverhogende maatregelen
5. kwaliteitsbeheersingssysteem
6. cultuur
7. verloop in controleteam
8. innovatiebereidheid
9. budgetoverschrijding
10. opdrachtgeverstevredenheid

Reageren op de voorstellen, te vinden op internetconsultatie.nl, is nog mogelijk tot 19 september 2021.

Daags erna nuanceert collega-hoogleraar Jan Bouwens de scherpe kritiek op het beroep. Alleen naar accountants wijzen lost het probleem niet op, stelt hij. “Ook de onderneming kan de zwakste schakel vormen in het ecosysteem van de verslaggeving.”

VEB

Beleggersorganisatie VEB kiest ondertussen voor een stevige inhoudelijke reactie op de voorstellen van de minister en de beide kwartiermakers. De *audit quality indicators* zijn volgens de VEB onvoldoende geschikt voor beleggers en geven geen adequate reflectie van de kwaliteit van de accountantscontrole. “Geen van de AQI's geeft zekerheid dat de focus op kwaliteit, de rechte rug en het professioneel-kritisch vermogen van de accountant het zal winnen in de afweging tussen rendement en risico. De VEB vreest bovendien voor sturing van controles op AQI-uitkomsten”, aldus de beleggersorganisatie. Volgens de VEB mogen de kwaliteitsindicatoren straks op een te abstract niveau van de accountantsorganisatie worden bijgehouden. “Een betekenisvol inzicht in de kwaliteit van een individuele jaarrekening krijgen gebruikers zo niet.” Het FD noemt de suggestie van de beleggersorganisatie om ook individuele accountants door de AFM te laten bestraffen opmerkelijk; dat kan nu alleen via de tuchtrechter. “De VEB en zeker directeur Koster staan bekend als zeer kritisch, maar het oordeel is deze keer zelfs snoeihard.”

De VEB is echter niet de eerste die reageert op de consultatie van de kwaliteitsindicatoren. Die eer valt te beurt aan mr. Juchter van Bergen Quast van de Zwitserse Kamer van Koophandel. Hij stelt daags na de openstelling van de consultatie dat de kwaliteitsindicatoren vooral passen in de “toenemende regelzucht” van de overheid. “Kunnen de beroepsorganisaties zelf geen tools voor gebruikers opstellen, mocht daar al behoefte aan zijn? Moet de overheid zich hiermee weer bemoeien?” ←